

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ**

Кафедра загальної екології, радіобіології та безпеки життєдіяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ

Протокол № 9 від "23" травня 2024 р.

Декан факультету захисту рослин,
біотехнологій та екології

Юлія КОЛОМІЄЦЬ

"СХВАЛЕНО"

на засіданні кафедри загальної екології,
радіобіології та безпеки життєдіяльності

Протокол №11 від "22" травня 2024 р.

Завідувач кафедри

Алла КЛЕПКО

"РОЗГЛЯНУТО"

Гарант ОП

д.б.н., професор

Віталій ГАЙЧЕНКО

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
"СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ"**

Галузь знань **10** Природничі науки

Спеціальність **101** "Екологія"

Освітня програма "Охорона навколишнього середовища"

Факультет (ННІ) захисту рослин, біотехнологій та екології

Розробники: професор, доктор педагогічних наук, професор Боголюбов В.М., старший викладач, кандидат сільськогосподарських наук Сальнікова А.В.

Київ - 2024 р

Опис навчальної дисципліни
«СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ»

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Освітній ступінь	<i>магістр</i>	
Спеціальність	<i>101 Екологія</i>	
Освітня програма	<i>Охорона навколишнього середовища</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Нормативна	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4,0	
Кількість змістових модулів	3	
Курсовий проект (робота)	Не передбачено	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
Показники	Денна форма навчання здобуття вищої освіти	Заочна форма навчання здобуття вищої освіти
Рік підготовки (курс)	1	1
Семестр	1	1
Лекційні заняття	15 год	4 год
Практичні, семінарські заняття	30 год	6 год
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	75 год	110 год
Кількість тижневих аудиторних годин	2 год	-

1. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни «Стратегія сталого розвитку» полягає у формування у студентів основ цілісного екоцентричного світогляду щодо напрямів розвитку цивілізації, шляхів гармонізації екологічних, економічних та соціальних аспектів людської діяльності на глобальному, локальному та місцевому рівнях, а також сучасних підходів щодо кількісної оцінки управлінських рішень у контексті сталого розвитку.

Завдання:

- вивчення принципів розвитку біосфери як динамічної системи і особливості таких складових біосфери, як техносфера і соціосфера;
- формування усвідомлення глобальних проблем сучасної цивілізації (економічних, ресурсних, соціально-політичних, етичних, екологічних та демографічних), які є наслідком формування у суспільстві споживацького відношення до природи;
- знайомство з сучасними концепціями розвитку людства і біосфери (концепція ноосфери, концепція біотичної регуляції навколишнього середовища, концепція коеволюції природи і суспільства тощо);

- усвідомлення необхідності переходу суспільства до сталого розвитку.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування при здійсненні професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов та вимог.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК2. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК4. Здатність розробляти та управляти проектами.

ЗК6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК7. Здатність мотивувати людей та рухатись до спільної мети.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК09. Обізнаність на рівні новітніх досягнень, необхідних для дослідницької та/або інноваційної діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.

СК10. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні екологічних проблем.

СК13. Здатність доводити знання та власні висновки до фахівців та нефахівців.

СК14. Здатність управляти стратегічним розвитком команди в процесі здійснення професійної діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.

Програмні результати вивчення дисципліни (ПРН):

ПРН3. Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції природознавства, сталого розвитку і методології наукового пізнання.

ПРН14. Застосовувати нові підходи для вироблення стратегії прийняття рішень у складних непередбачуваних умовах.

ПРН15. Оцінювати екологічні ризики за умов недостатньої інформації та суперечливих вимог.

ПРН16. Вибирати оптимальну стратегію господарювання та/або природокористування в залежності від екологічних умов.

2. Програма і структура навчальної дисципліни

- повного терміну денної (заочної) форми здобуття вищої освіти;
- скороченого терміну денної (заочної) форми здобуття вищої освіти;

Назви змістовних модулів і тем	тижні	Кількість годин												
		Денна форма							Заочна форма					
		усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1.														
Тема 1. Вступ. Основні поняття і визначення сталого розвитку	1	16	2	4	10	-	9	10,75	0,25	0,5	-	-	-	10

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Тема 2. Міжнародні документи по сталому розвитку	1	16	2	4	10	-	9	10,75	0,25	0,5	-	-	10
Тема 3. Поняття системи. Принцип и функціонування систем.	2	8	1	2	5	-	9	10,75	0,25	0,5	-	-	10
Тема 4. Формування системи "Суспільство - природа"	1	8	1	2	5	-	9	10,75	0,25	0,5	-	-	10
Разом за змістовим модулем 1.	48		6	12	30			43	1	2			40
Модуль 2. Соціально-економічні засади стратегії сталого розвитку													
Тема 5. Наукові передумови формування принципів сталого розвитку	1	16	2	4	10	-	10	11,5	0,5	1	-	-	10
Тема 6. Розвиток суспільства, природні ресурси та екосистемні послуги	2	8	1	2	5	-	10	10,75	0,25	0,5	-	-	10
Тема 7. Принципи забезпачення сталого розвитку	2	8	1	2	5	-	9	10,75	0,25	0,5	-	-	10
Разом за змістовим модулем 2.	32		4	8	20			33	1	2			30
Модуль 3. Моніторинг переходу суспільства до сталого розвитку													
Тема 8. Екологічна політика та інституційні характеристиктки сталого розвитку	1	8	1	2	5			8,	0,25	0,25			8
Тема 9. Цілі сталого розвитку	1	8	1	2	5			8,5	0,25	0,25			8
Тема 10. Індикатори сталого розвитку	1	8	1	2	5	-	10	8,75	0,25	0,5	-	-	8

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Тема 11. Особливості формування стратегій місцевого сталого розвитку	1	8	1	2	5			8,75	0,75	0,5			8
Тема 12. Альтернативні стратегії розвитку людства	1	8	1	2	5			9,0	0,5	0,5			8
Разом за змістовим модулем 3	40		5	10	25			44	2	2			40
Усього годин	120		15	30	75	-	75	120	4	6	-	-	110

3. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Понятійний апарат стратегій сталого розвитку. Історичні передумови формування Концепції сталого розвитку	4
2.	Доповідь „Наше спільне майбутнє”. Матеріали Конференції Ріо-92. Порядок денний на ХХ І століття	2
3.	Природно-ресурсний потенціал України. Розрахунок екологічного сліду	4
4.	Принципи і механізми функціонування систем. Умови прогресивного розвитку соціально-екологічних систем	4
5.	Загальносистемні закономірності взаємовідносин людини і природи. Особливості збалансованого природокористування і використання екосистемних послуг	4
6.	Поняття про розвиток. Теорія суспільного розвитку С.Подолінського і вчення В.І. Вернадського про біосферу і ноосферу, основні етапи еволюції біосфери	4
7.	Екологічна політика та інституційні показники сталого розвитку.	4
8.	Місцевий план дій з охорони довкілля. Посібник з місцевого порядку денного. Роль місцевих громад у розробці і виконанні місцевих планів дій з охорони довкілля	4
Разом годин		30

4. Теми самостійної роботи

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1.	Поняття і властивості біосфери, принципи її розвитку як динамічної системи	5
2.	Особливості таких складових біосфери, як техносфера і соціосфера. Місце і відповідальність людини в біосфері	5

1	2	3
3.	Поняття системи і розвитку. Механізми функціонування і стійкості систем	5
4.	Причини економічних, ресурсних, соціально-політичних, етичних, екологічних та демографічних проблем людства	5
5.	Наукові передумови формування принципів сталого розвитку	5
6.	Принципи функціонування соціально-економічних систем	5
7.	Головні положення сучасних концепцій розвитку людства і біосфери	5
8.	Концепція ноосфери, концепція біотичної регуляції навколишнього середовища, концепція коєволюції природи і суспільства тощо	10
9.	Міжнародні та національні законодавчо-правові засади переходу суспільства до сталого розвитку	5
10.	Концепції і стратегії сталого розвитку різних країн. Стратегія ЄЕК ООН освіти для сталого розвитку	5
11.	Економічні, соціальні і морально-етичні аспекти ресурсозбереження	5
12.	Екологічна політика та інституційні показники сталого розвитку	5
13.	Індикатори та індекси сталого розвитку, система глобальних вимірів	5
14.	Особливості формування стратегій місцевого сталого розвитку і місцевого плану дій з охорони довкілля (Посібник з місцевого порядку)	5
	Разом годин	75

5. Засоби діагностики результатів навчання

- екзамен;
- модульні тести;
- реферати і презентації;
- розрахункові роботи;
- захист практичних і самостійних робіт на платформі elearn.

6. Методи навчання

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (практичні розрахункові роботи і семінарські заняття);
- наочний метод (метод ілюстраційних демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою анотування і рецензування у вигляді есе і презентацій);
- відео метод (дистанційні доповіді);
- виконання завдань самостійної роботи;
- виконання індивідуальних моніторингових досліджень.

7. Методи оцінювання

- екзамен;
- модульне тестування;
- командні проекти;

– презентації та виступи на семінарських та наукових заходах.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти.

Оцінювання знань здобувачів вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна та результати складання	
	Екзаменів	заліків
90 - 100	відмінно	зараховано
74 - 89	добре	
60 – 73	задовільно	
0 - 59	незадовільно	не зараховано

9. Навчально-методичне забезпечення

Науково-методичне забезпечення навчального процесу передбачає: науково-освітню програму, навчальні плани, підручники і навчальні посібники; інструктивно-методичні матеріали практичних занять; контрольні роботи; текстові варіанти тестів для поточного і підсумкового контролю, методичні матеріали для організації самостійної роботи здобувачів.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Боголюбов В.М. Стратегія сталого розвитку / Боголюбов В.М., Клименко М.О., Мельник Л.Г. та ін.. – Херсон: Олді-плюс, 2018. – 446 с.
2. Стратегія сталого розвитку: Європейські горизонти: Підручник / І.Л. Якименко, Л.П. Петрашко, Т.М. Димань, О.М. Салавор, Є.Б. Шаповалов, М.А. Галабурда, О.В. Ничик, О.В. Мартинюк. – К.: НУХТ, 2022. 337 с.
3. Хом'як І.В. Екосистемологія: Навчальний посібник. / Хом'як І.В. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. – 235 с.
4. Г.Д. Гуцуляк. Принципи оцінки екологічних ситуацій. Збалансоване природокористування № 2/2019. С. 73-79.
5. Стратегії сталого розвитку: навч. посіб. / В. В. Добровольський, Є. М. Безсонов, Г. В. Непєїна, Д. О. Крисінська, Н. А. Сербулова. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 160 с
6. Коломієць Л.В. Стратегія сталого розвитку: Навч. посібник / Л.В. Коломієць. – Кропивницький: 2019. 126 с.
7. Стратегія сталого розвитку регіону : підручник / М. О. Клименко, О. М. Клименко, Л. В. Клименко. – К.: Видавничий дім «Кондор», 2020. 312 с
8. Мануїлов О. В. Формування стратегії сталого розвитку підприємств в умовах невизначеності. Український журнал прикладної економіки та техніки. 2024. Том 9. № 2. С. 60 – 64.
9. Стратегія сталого розвитку./Сонько С. П. Стратегія сталого розвитку / С. П. Сонько, М. А. Щетина //Опорний конспект лекцій, 2016. – 18 с.
10. Гаркавий Валерій. Теоретичні основи розробки стратегії сталого розвитку сільського господарства. International Science Journal of Management, Economics & Finance. Vol. 2, No. 4, 2023, pp. 56-64. doi: 10.46299/j.isjmef.20230204.07.
11. Посібник для досягнення Цілей Сталого Розвитку в сфері бізнесу https://sdgcompass.org/wp-content/uploads/2016/09/SDG_Compas_Guide_Ukrainian.pdf

12. Аналіз державних стратегічних документів щодо врахування адаптованих для України Цілей сталого розвитку до 2030 року. - <http://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/sustainable-development-report/sdg-goals-ua-govt-strategies-summary.html>.
13. Андерс Війкман та Крістіан Сконберг. Циркулярна економіка та переваги для суспільства. - <http://www.clubofrome.org.ua/wp-content/uploads/2017/08/The-Circular-Economy-CoR-UA-2.pdf>.
14. Кононенко О.Ю. Актуальні проблеми сталого розвитку: навчальнометодичний посібник / О.Ю. Кононенко. –К.: ДП «Прінт сервіс», 2020. – 109 с.
15. Уманців Ю. М., Міняйло О. І., Лебедева Л. В. Економічна політика держави: навч. посіб. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. 480 с.
16. Управлінські парадигми сталого розвитку та інклюзивного економічного зростання: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Управлінські парадигми сталого розвитку та інклюзивного економічного зростання» / за заг. ред.: І. І. Рекуненка, В. В. Сулим. Суми : Сумський державний університет, 2023. – 404 с